

27 . Giurgeni | Județ: Ialomița | Punct: Piua Pietrii | Anul: 2011

Anul: 2011

Cod RAN: 93655.02

Perioade: Evul Mediu

Epoci: Epoca medievală timpurie, Evul Mediu

Tipuri sit: tip neprecizat

Categorii sit: Domestic, Religios, ritual și funerar

Autori: Adrian Bălășescu, Radu Coman, Gheorghe Matei, Daniela Mihai, Valentin Radu, Florin Vlad

Instituții: Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Județean Ialomița, Muzeul Județean Ialomița, Institutul Național al Patrimoniului, Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Județean Ialomița

Raport

Așezarea acestui oraș lângă Dunăre și în același timp și pe râul Ialomița, adică pe două însemnate rute comerciale, la punctul de contact dintre Muntenia și Dobrogea, a fost determinantă pentru ridicarea rapidă a orașului, devenit principalul debușeu în comerțul extern al Țării Românești. Bălțile din apropiere, cu bogăția în pește atât de căutat, îndeosebi în Transilvania, precum și produsele câmpiei, la care se adăugau produsele păstorilor care treceau cu ocazia transumanței, au favorizat dezvoltarea târgului ialomițean: o poziție favorabilă ca centru de schimb, consolidat și prin acțiunile autorității centrale care stabilesc un punct vamal, devenit o importantă sursă de venituri¹. Înflorirea economică a Orașului de Floci este accentuată și de căderea Brăilei în 1540, când Orașul va cunoaște o adevărată explozie economică.

Începute încă din anul 1975, investigațiile arheologice de la Orașul de Floci, au continuat neîntrerupt, punând la dispoziția celor ce se ocupă de geneza orașelor medievale un material extrem de bogat și interesant.

Oraș unicat în Țara Românească, Orașul de Floci a fost dezvăluit prin cercetările arheologice sistematice desfășurate², care au dus la descoperirea a peste 250 de locuințe, a patru biserici și 8 ateliere meștesugărești, 7 necropole, etc, ce redau măsura importanței acestui oraș comercial, cu o soartă vitregă din punct de vedere istoric.

Se cuvine să menționăm câteva cuvinte despre cercetarea care a avut loc în campania anului 2010, care, datorită perioadei târzii în care a început, (luna noiembrie) nu a mai apărut în Cronica cercetărilor arheologice din anul 2010.

Amintim obiectivele care au stat în atenția noastră în campania anului 2010:

- Cartarea tuturor obiectivelor arheologice din raza Orașului de Floci
- Identificarea fostei mănăstiri Flămânda, identificare topografică și sondaj practicat
- Identificarea și delimitarea unei așezări neolitice, parțial distruse
- Decopertarea și întregirea planului atelierului de prelucrat nasturi de pe grindul 6.

O periegheză mai amplă a scos la iveală descoperiri extrem de interesante, care aruncă o lumină nouă asupra întinderii acestui oraș medieval. Astfel, în ruptura existentă în malul Dunării, la aproximativ 1 km sud de comuna Giurgeni, într-o vreme care permitea această observație, au fost sesizate trei locuințe chiar pe malul Dunării, care puneau în evidență locuirea, cel mai probabil târzie (sfârșitul secolului al XVIII lea) în legătură cu o potențială instalație portuară, care asigura transportul mărfurilor. Observația nu pare lipsită de temei, având în vedere faptul că în ruptura malului au fost recoltate artefacte ce țin de practicarea acestei indeletniciri, respectiv un cârlig de vas de aprox. 0,60 m. Sigur, aceasta este o ipoteză și până când un sondaj nu va fi practicat acolo, nu putem emite decât ipoteze de lucru.

Un al doilea mare obiectiv al campaniei anului 2010 a fost cartarea siturilor arheologice existente în hinterlandul Orașului de Floci.

Perieghezele întreprinse au dus la descoperiri de cruci de hotar, care puteau marca limitele Orașului de Floci, precum și la urmele deja semnalate a unei stațiuni neolitice, din păcate, puternic afectate de intervenții contemporane.³

De asemenea, în campania anului 2010 un alt obiectiv important a fost identificarea posibilei locații a fostei mănăstiri Flămânda, care, așa cum apare figurată în hărțile istorice, precum și în descrierile vremii, o mănăstire întărită de tipul celei existente în Slobozia, cu hramul 'Sf. Voievozi'.

Pornind de la identificarea acesteia pe o hartă topografică militară din anul 1908, unde apărea încă figurat zidul mănăstirii Flămânda, precum și de la puținele parcele neafectate de orezării, am întreprins o periegheză atât cât timpul și terenul ne-au permis.

Surprinzător, existau două parcele neafectate de orezării pe un teren plan, unde am practicat un sondaj de 25 x 1,5 m, la 3 km SV de Orașul de Floci. Din păcate, suprafața este destul de mare, iar sondajul nostru nu a dat rezultate, cu singura observație că au fost descoperite mai multe fragmente ceramice smălțuite, care sunt identice cu cele de la Orașul de Floci, databile în secolele XVI-XVII. Pare însă plauzibil că în această zonă, care se suprapune perfect cu cea indicată pe hartă să fi fost Mănăstirea Flămânda. Din păcate, accesul la teren este destul de greu și investigațiile noastre nu au mai putut fi continuate și în anul următor, dar, când se va putea, acestea se vor relua.

Au fost efectuate investigații pe grindul 6, fiind descoperite 2 locuințe, fiind întregit planul atelierului descoperit cu ani în urmă⁴, aflat la circa 40 m nord de zidul Bisericii n.1.

Au fost trasate șase secțiuni, totalizând o suprafață de 125 mp: S1, 10 x 3,5 m; S2, 10 x 2 m; S3, 10 x 2,5 m; S4, 10 x 2,5 m; S5, 7 x 2 m; S6, 8 x 2 m.

Locuința nr.1, cercetată parțial, descoperită în S IV; c. 2 – c.5, orientată est – vest, a fost surprinsă la -0,25 m. Asemenea mai multor locuințe descoperite în orașul medieval, și această locuință avea fundație din blocuri mari de piatră, de diferite dimensiuni (0,70 x 0,30 x 0,25 m; 0,30 x 0,15 x 0,10m, probabil refolosite din perioada primei etape de existență a bisericii 1, în preajma căreia se și află.

Din locuință s-a păstrat podeaua, surprinsă la -0,35 m, amenajată din pământ galben bătut. De asemenea, a fost investigată o vatră de foc, distrusă parțial de lucrările agricole, având un diametru de 1,5 m, cu pietre în zona de NV, situată la cca. 0,10 m față de podeaua locuinței. Locuința are o lățime de 6 m. Inventarul acestei locuințe este destul de bogat, cuprinzând monede, inel sigilar, ceramică smălțuită și nesmălțuită.

Atelierul de prelucrare a osului.

A fost cercetat în S.2, S.3 și S.6, în zona nordică față de cercetările din anul 1976. Colțul nordic al atelierului este delimitat de pietre, precum și de o podea situată între -0,40 -0,50 m pe care au fost descoperite foarte multe fragmente de oase de animale (materie primă și rebuturi), baghete de os și nasturi.

Cercetările arheologice au surprins, pe o suprafață de 3 x 4 m, peretele atelierului prăbușit, precum și gropile de depozit ale materiei prime (oase de animal – vită, etc).

În această aglomerare (oase și piatră) au fost descoperite: monede, un inel cu șaton, greutate de cântar (având greutatea de 5g-2 buc. și 25g-1 buc.), pipe întregi sau sparte, cahle smălțuite (decor floral), nasturi din os sau bronz și obiecte din fier. Monedele descoperite în atelier sunt de proveniență transilvăneană, datate între anii 1562 (Ioan al II-lea Sigismund) și până la 1590 (Sigismund Bathory), care datează și atelierul.

Locuința nr. 2, orientată E-V, este situată la nord de atelierul menționat pe S. 5, cercetată parțial, podeaua aflându-se la -0,80m compusă din pământ galben, placată cu piatră și cărămidă. În interiorul locuinței a fost descoperită ceramică smălțuită și nesmălțuită, cahle (fragmentare) cu decor geometric.

Obiectivele campaniei anului 2011 au fost următoarele:

- Surprinderea stratigrafiei între cele două biserici, B.1 și B.2, a eventualului drum între B.1 și B.2

- Sondaj la Dunăre în vederea identificării unui castru roman, de unde au fost recuperate fragmente de piatră în primăvara anului 2011

Din punct de vedere al sistematizării urbane, locuințele sunt dispuse în șiruri, cu orientarea pe direcția nord-est-sud-vest, la distanțe variabile, între 5 și 20 m, iar distanța dintre șiruri sau grupurile de case depășește 50m.

Campania anului 2011 s-a desfășurat pe parcursul a 4 luni, iulie-octombrie, au fost săpați 488 mp, SI (168 x 2 m), precum și 6 casete. Au fost documentate arheologic 4 locuințe de suprafață din lemn și chirpici, 15 morminte și 22 de gropi.

Locuințele 1 și 4 au avut două refaceri de podele, pe care le putem încadra cronologic între sf. secolului al XV-lea și începutul secolului al XVII-lea. Au fost descoperite morminte care perforau prima podea, mai ales în zonele aflate în apropierea Bisericilor 1 și 2. Într-un moment de maximă violență, poate arderea Orașului de Floci de la 1470 din ordinul lui Ștefan cel Mare, aceste locuințe au fost părăsite în mare grabă, (incendiu) astfel că inventarul este extrem de bogat, timpul nepermițându-le să ia obiectele prețioase (monede, inele, aplice aurite, etc). Numai în locuința 1 au fost descoperite 15 monede.

Cu siguranță, acesta este și momentul în care cele două biserici suferă și ele distrugerii importante, în așa fel încât există documente arheologice care să documenteze despre refacerile care au loc în acestea. Este momentul în care orașul se reface, iar cele două biserici care erau repere importante în centrul orașului medieval, sunt înconjurate de necropole, care, fapt destul de neobișnuit, se vor întinde și peste locuințele abandonate ale florenților.

Aceasta înseamnă că memoria acestui sector de locuire ori dispăruse, ori economia de spațiu în care acest oraș inondabil exista, era acută, și a determinat schimbarea de funcționalitate destul de neuzuală. Acest fapt observat arheologic este similar în apropierea celor două biserici, 1 și 2.

Secțiunea I (168 x 2 m) a traversat și albia Ialomiței, care, așa după cum arată terenul avea o deschidere aici de cel puțin 20 m, pământul fiind unul măzăros, prezentând toate caracteristicile unui teren inondabil.

Arhiva documentară și a artefactelor arheologice se află depozitată la Muzeul Județean Ialomița, precum și la baza sitului arheologic Orașul de Floci.

Locuința 1 –L.1, c. 1-8

După cantitatea mare de chirpici ars la roșu, prăbușit pe podeaua din lut, putem să afirmăm că pereții erau lucrați din chirpici bătuți pe împletitură de nuiele, ce se țeseau între stâlpii de lemn, fixați în bârne-talpă ce delimitau planul și compartimentarea locuinței.

Forma acestei locuințe este dreptunghiulară, camera mare având dimensiunile de 7 x 4,50 m., iar cea mică, fiind încă nedelimitată în întregime, urmând a fi cercetată în campania anului 2012.

O particularitate a locuinței o reprezintă existența gropilor menajere, săpate în podea, cel mai adesea în formă de clopot, un soi de cămări folosite pentru păstrarea rezervelor de hrană.

Cele două camere au fost despărțite de un perete de chirpic înclinat, surprins pe o lungime de 2,5 m. Peste podeaua tradițională la Orașul de Floci din lut bătut, a fost surprins un nivel de distrugere, în așa fel încât exista zone de chirpici din pereții căzuți peste podea. În partea sudică a locuinței a fost surprins un bloc de piatră fățuită de dimensiuni destul de mari 1 x 0,50 m, care probabil a fost refolosită în momentul distrugerii aproape totale a bisericii nr. 1, când practic aceasta a fost distrusă până la nivelul fundațiilor. Este probabil că blocul a fost folosit ca prag la intrarea în locuință.

În locuință, în camera 2, a fost surprinsă o vatră către marginea acesteia, perfect rotundă, cu diametrul de 1 m. Camera a doua este perforată de o groapă foarte mare, din care a fost recoltată o cantitate uriașă de material osos, dar și de fragmente rebutate de la atelierul de prelucrare a osului. De asemenea, a mai fost surprinsă o vatră de foc mai mică, cu diametrul de 1 m.

În cuprinsul locuinței au fost descoperite 15 monede, care datează în linii mari și locuința 1, (secolele XVI-XVII). Transilvania, Sigismund Bathory, 3 groși, anul 1596, Elbing, Gustav Adolf, solidus anii 1611-1632, Polonia, 1/2 gros, secolul XVI, Imperiul Romano-German, Augsburg, Ferdinand II, 1 kreuzer,

anul 1624, Imperiul Otoman, Suleyman II, mangâr, Constantinopol, anii 1687-1691, Ungaria, denar, Ferdinand I, Kremnitz, anul 1540, Statele germane, secol XVII, Fals după denar, Ungaria, secol XVI, Imperiul otoman, Suleyman II, mangâr, Constantinopol, anii 1687-1691, Brandenburg, solidus, Georg Wilhelm, anul 1624, Imperiul otoman, Suleyman II, mangâr, Constantinopol, anii 1687-1691, Ungaria, denar, Ferdinand I, Kremnitz, anul 1553, Livonia, solidus, secol XVII, Ungaria, denar, Ferdinand I, Kremnitz, anul 1553., Fals după denar, Ungaria, Kremnitz, secolul XVI5. Ce este interesant și de altfel nu este unicat la Orașul de Floci, sunt falsurile monetare, explicabile în aceste condiții de nesiguranță continuă și de practica obișnuită a vremii, când circulă mult dinari falsificați emiși de Ferdinand I. Cu ani în urmă, pe grindul 6, a fost descoperit un atelier în care au fost identificate falsuri de dinari maghiari care se produceau chiar pe teritoriul Orașului de Floci6.

Inventar:

- cataramă de bronz, deosebit de frumos realizată, probabil de la o centură feminină.
- fragment cahlă cu Sf. Gheorghe
- ceramică neagră lustruită,
- 5 pipe de lut negru, caolin, smălțuite, etc.
- două inele,
- mai multe fragmente de sticlă translucidă, inclusiv, spre surprinderea noastră, un fragment de la un ochi de geam rotund realizat în tehnica vitraliului.

Locuința 4, c 58-65

În S1, c. 58-65, apare la - 0,40 m, o locuință de suprafață cu două camere, care a fost casetată pentru a putea fi surprinse limitele ei.

Locuința este orientată E-V, cu pereți de chirpici, așezată pe bârne de lemn. A fost surprinsă o bârnă de lemn ars, ce cu siguranță despărțea cele două camere ale locuinței.

În caseta C, podeaua locuinței a fost puternic perforată de 3 gropi menajere. Ceea ce este interesant de menționat este faptul că pe podeaua locuinței au fost descoperite 3 sigilii de postav, piese destul de rare la Oraș, dar care mărturiseau odată în plus despre caracterul comercial intens al orașului ialomițean.

În locuința 4 au fost descoperite 7 monede, printre care enumerăm, în ordine cronologică, Ungaria, Denar, Ferdinand I, Kremnitz, anul 1552, Ungaria, Denar, Ferdinand I, Kremnitz, anul 1554, Solidus, Livonia, Christina, anul 1638, Ungaria, denar, Mathias II, Kremnitz, anul 1616, Fals după akce, I. Otoman, secolul XVII, Fals după gros, Polonia, secolele XVI-XVII, Imperiul otoman, Mahmud I, para, Misir, anii 1730-1754.

În interiorul locuinței 4 a fost cercetată groapa 1, cas C, c. 63, de formă rotundă, apare la - 0,40 m, se termină la -1,05 m, al cărei material arheologic este incendiat. Inventarul este foarte bogat și se compune din ceramică uzuală, de gătit, oale borcan, ceramica smălțuită – castron smălțuit verde închis, precum și un fragment de ceramică Iznik, de tip milletus.

Groapa 2, are diametrul de 1,60 m, apare la -0,40 m. Are ca inventar multe oase, materiale de construcție, și fragmente ceramice nesmălțuite. Groapa intersectează profilul nordic.

Groapa 3, apare la - 0,40 m, diametrul 3,50 m, cu treaptă, cas. I C, fragmente ceramice relativ puține care se încadrează în categoria ceramicii nesmălțuite, precum și a celei smălțuite, cu verde.

Groapa 4, c. 52, apare la - 0,60 m groapă de depozit menajer, ajunge la o adâncime de 2 m, diametrul 1,85 m, are forma de pâlnie, se subțiază în trepte. De asemenea, în groapa care taie locuința 4 a fost descoperită o aplică de argint aurit.

Catalog morminte:

M1, c. 55, -0,50 m, mormânt de inhumație, craniul este zdrobit, picioarele paralele, în poziție anatomică, cu brațele pe piept, matur, sex masculin, cu monedă, la o distanță de 40 m vest de B2.

M 2 , m 55-56,- 0, 60 m. Mormânt de înhumăție, orientat est-vest, craniul la vest, dantura perfect conservată, brațele pe abdomen, picioarele sunt paralele, legate. Brațul drept pe bazin, stângul pe piept, în poziție anatomică. Fără urme de sicriu.

În partea de Sud a gropii lui M. 2, în zona capului a fost descoperită o aplică rotundă, cu un orificiu de prindere, iar pe revers are patru piciorușe de prindere. Piesa se termină în formă de triunghi și este confecționată din bronz.

M3, c. 55, - 0,40 m, este o reinhumare, deasupra lui M. 1 și M.2, toată gruparea M.1, M.2, M. 3 pare să aparțină unei familii.

M 4, c. 48-49, - 0,80 m. Mormânt de înhumăție orientat E-V, craniul spre E. Antebrațele îndoit din coate și puse pe piept, aproape de gât. Picioarele paralele, în poziție anatomică. Groapa este ovală. Fără inventar funerar.

M 5, c. 49, - 0, 80 m. Mormânt de înhumăție orientat E-V, craniul la V, antebrațele sunt îndoit din coate și puse în zona cutiei toracice, aproape de gât. Picioarele paralele. Este în poziție anatomică. Groapa este ovală. Fără inventar funerar.

M 6, CAS B. /, Martor CAS G, c 8-9, - 0, 30 m – 0,40 m. Mormânt de înhumăție. Nu mai este în poziție anatomică, datorită lucrărilor agricole care l-au deranjat. După dispunerea oaselor era orientat E-V. Nu a fost surprinsă forma gropii. Inventar funerar: s-au descoperit un număr de 138 de mărgel de dimensiuni mici, de sticlă, în zona toracică, în interiorul locuinței 1 .

M 7, c. 63- 0, 80 m, în interiorul locuinței 4, în groapa nr. 5, pe fundul ei a fost surprins mormântul nr. 7, la -0,80 m. Mormântul urmează să fie săpat în campania din 2012.

M 8, c. 48- 49, - 0,80 m, Gr. 15. În Gr. 15 a fost descoperit un craniu uman, după poziția membrelor inferioare, care sunt adunate, ca și falangele, reinhumare umană. Craniul se află în partea de E, celelalte oase în partea de V.

M 9, c. 52, - 0,87 m. Mormânt de înhumăție orientat E-V, craniul la V, brațele îndoit din coate, falangele ambelor mâini pe abdomen, picioarele paralele. Craniul se află la adâncimea de – 0,60 m, iar picioarele la – 0,90 m. Forma gropii este ovală și a fost săpată într-o altă groapă. Este în poziție anatomică. Inventar funerar. La demontare în zona falangelor de la mâini a fost descoperită o monedă perforată.

M 10, c. 54-55, 0,60 m. Mormânt de înhumăție, orientat E-V, craniul la V, în poziție anatomică. Brațele îndoit din coate, ambele mâini pe abdomen. Este întins pe spate, picioarele paralele. Forma gropii este dreptunghiulară, cu colțurile rotunjite. Inventar funerar: pe piept a fost descoperită o monedă perforată, de mici dimensiuni, la adâncimea de - 0,73 m.

M 11, CAS G, c. 3-4, - 0,30 m. Mormânt de înhumăție orientat E-V, craniul la V, picioarele la E. Brațul drept îndoit din cot și palma pe bazin. Brațul stâng accentuat îndoit din cot, palma depusă mai sus de cutia toracică, aproape de gât. Picioarele sunt îndoit, genunchi spre N. Groapa este ovală și taie o porțiune de podeaua de lut galben a locuinței 1. Fără inventar funerar.

M 12, S1, c. 57, - 0,60 m. Reinhumare copil, oasele umane, păstrează oarecum o orientare Est-Vest, dar nu sunt în poziție anatomică, păstrează oasele de la bazin, coaste și coloană. Forma gropii este dreptunghiulară. Fără inventar funerar.

M 13. S1 , CAS G 3, - 0, 60 m. Pe S1/Cas G, spre profilul de S al casetei a fost descoperit un mormânt de înhumăție, la adâncimea de – 0,60 m, se păstrează picioarele și bazinul, restul de oase umane întră în profilul de S al casetei G din locuinta 1.

M 14, c. 5, 0,50 m. Mormânt de înhumăție, copil, orientat E-V, capul la V. Este tăiat de groapa nr. 22, de aceea din el se mai păstrează craniul, bratele, care sunt îndoit din coate, palmele pe abdomen și o parte din coloana vertebrală. Inventar funerar: o monedă perforată, de mici dimensiuni.

M 15, c. 3-4, 0,50 m. Mormânt de înhumăție, orientat E- V, craniul la V, brațele îndoit din coate, dreapta pe bazin, stângă pe abdomen, picioarele paralele. Fără inventar funerar.

M 16, c. 7, 0,60 – 0,70 m. Mormânt de înhumăție, păstrează doar oasele de la picioare și o parte din bazin, a fost tăiat de o groapă, tălpile picioarelor se află la adâncimea de – 0,60 m, bazinul ce a mai rămas din el la adâncimea de –0,75 m. Picioarele sunt paralele, se află la E, bazinul la V. Fără inventar funerar.

Informații suplimentare online

[Raportul 4720 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
